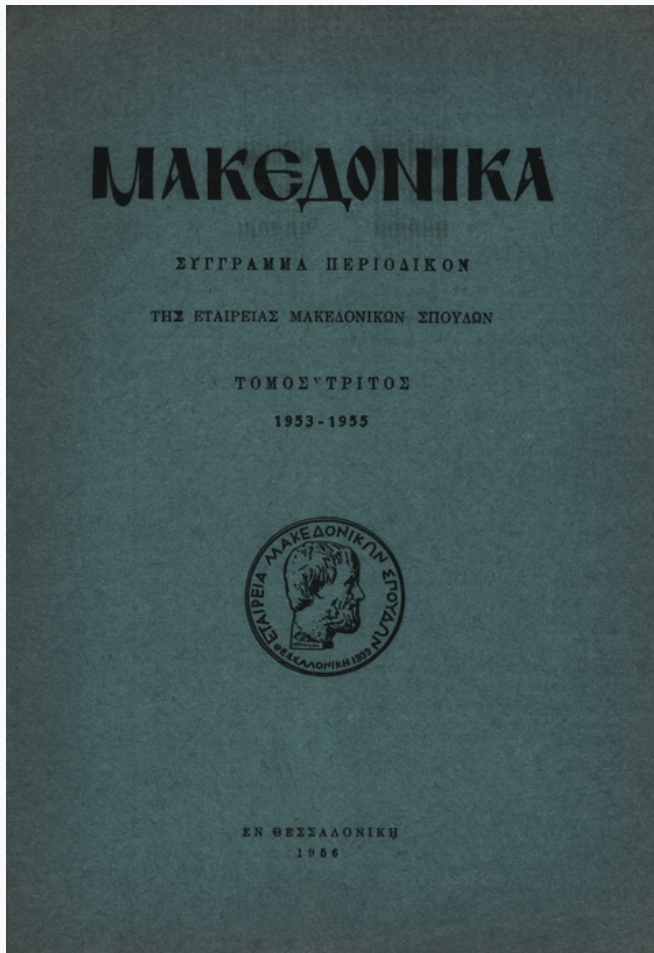

Μακεδονικά

Τόμ. 3 (1956)

Ιωάννου Γ. Ξανθού, Ιστορία της Γευγελής και εθνική δράσις των κατοίκων αυτής και των πέριξ χωρίων

Στίλπων Π. Κυριακίδης

doi: [10.12681/makedonika.1137](https://doi.org/10.12681/makedonika.1137)

Copyright © 2015, Στίλπων Π. Κυριακίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κυριακίδης Σ. Π. (1956). Ιωάννου Γ. Ξανθού, Ιστορία της Γευγελής και εθνική δράσις των κατοίκων αυτής και των πέριξ χωρίων. *Μακεδονικά*, 3, 457-458. <https://doi.org/10.12681/makedonika.1137>

ἀναγνώστης ἀποκτᾶ ἀρκετὰ σαφῆ ἰδέαν τῆς μακραίωνος ἱστορίας τῆς πόλεως ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῆς ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ. Αὐτὸ ἐπεδίωξεν ὁ συγγραφεὺς καὶ νομίζω τὸ ἐπέτυχε.

Τὸ βιβλίον ὅμως δὲν στερεῖται ἐνδιαφέροντος καὶ διὰ τοὺς περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως ἀσχολουμένους ἱστορικούς. Ὁ συγγραφεὺς προέβη καὶ εἰς ἀρχαιακὰς ἐρεῦνας ἐν Γερμανίᾳ, τῶν ὁποίων προῖόν εἶναι τὰ περὶ τοῦ ἐμπορίου ὑφασμάτων μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ Γερμανίας περὶ τὸ 1800, τὰ περὶ τῶν προξένων τοῦ Ἀμβούργου ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, τὰ περὶ τῶν πρώτων ταξειδίων τῶν πλοίων τῆς Γερμανικῆς Ἀνατολικῆς Γραμμῆς, καθὼς καὶ τὰ περὶ τῆς σφαγῆς τῶν προξένων ἐν ἔτει 1876 κατ' ἄγνωστον τέως περιγραφὴν, ἀποκειμένην ἐν τοῖς Κρατικοῖς ἀρχείοις τοῦ Ἀμβούργου. Τὰ κεφάλαια ταῦτα ἀνοίγουν νέας ὁδοὺς διὰ τὴν ἱστορικὴν ἔρευναν τοῦ ἐμπορίου τῆς πόλεως πρὸς τὴν Γερμανίαν.

Ἄτυχῆς εἶναι ἡ συσχέτισις τοῦ ὀνόματος τῶν Καβείρων πρὸς ἀνύπαρκτον ὄνομα σημερινῆς ὁδοῦ τῆς Θεσσαλονίκης (Ἐὸς Καραβουνίων. Ἀσφαλῶς πρόκειται περὶ τῆς ὁδοῦ Καμβουνίων), καθὼς καὶ τῆς λατρείας αὐτῶν πρὸς τὰ σημερινὰ Ἀναστενάρια, τὰ ὁποῖα εἶναι καὶ ἐπείσακτα ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἄσχετα τελείως πρὸς τὰ ἀρχαῖα Καβείρια. Εἰς τοὺς δημοσιευομένους χάρτας τὸ ὄνομα τῆς ἀρχαίας μακεδονικῆς πόλεως Smydra πρέπει νὰ διορθωθῇ εἰς τὸ ὀρθὸν Skydra.

Καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο παρατηρεῖται ἐν τῷ προλόγῳ ἡ ἀπονομή τῶν τίτλων τοῦ καθηγητοῦ καὶ τοῦ διδάκτορος εἰς ἀξιόλογα μὲν πρόσωπα, ἀλλὰ μὴ ἔχοντα τὰς ἰδιότητας ταύτας.

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Ἰωάννου Γ. Ξανθοῦ, Ἱστορία τῆς Γευγελῆς καὶ ἐθνικὴ δρᾶσις τῶν κατοίκων αὐτῆς καὶ τῶν πέριξ χωρίων. Θεσσαλονίκη 1954. 8ον, σ. 150.

Ὁ φιλόπατρις συγγραφεὺς, συνταξιούχος δημοδιδάσκαλος καὶ παλαιὸς μακεδονομάχος, βλέπων ὅτι ἡ πατρίς αὐτοῦ Γευγελὴ οὐδαμοῦ ἐν ταῖς ἱστορίαις ἀναφέρεται ὡς λαβοῦσα μέρος εἰς τοὺς ἀπὸ τοῦ 1821 ἐθνικοὺς ἀγῶνας, ἀπεφάσισε νὰ συγγράψῃ τὴν ἱστορίαν αὐτῆς. Τὸ ἔργον φυσικὰ δὲν ἦτο καὶ πολὺ εὐκόλον προκειμένου περὶ τῶν παλαιότερων αἰώνων, διότι ἡ ἱστορικὴ ὕλη διὰ τὰς μικρὰς πόλεις εἶναι πενιχρὰ καὶ δυσέρευτος, ἐστερεῖτο δ' ὁ συγγραφεὺς καὶ τῆς ἀπαιτουμένης ἐπιστημονικῆς προπαιδείας. Διὰ τοὺς νεωτέρους ὅμως χρόνους, καθ' οὓς ὁ συγγραφεὺς ἔδρασεν ἐν τῇ πατρίδι του ὡς δημοδιδάσκαλος ἅμα καὶ μακεδονομάχος, τὸ πρᾶγμα ἦτο εὐκολώτερον, διότι ὁ ἴδιος ἐγνώρισε πράγματα καὶ πρόσωπα καὶ γεγονότα.

Πρῶτον μᾶς δίδει ἀξιολόγους πληροφορίας διὰ τὴν Γευγελὴν καὶ τὴν περιοχὴν τῆς ἀπὸ ἀπόψεως γεωγραφικῆς, οἰκονομικῆς καὶ ἐθνολογικῆς κατὰ

τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας. Κατόπιν, εἰσερχόμενος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως, πραγματεύεται πρῶτον διὰ βραχέων περὶ τῆς ἀρχαίας Εἰδομένης. Τὰ λεγόμενα δυστυχῶς δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένα σφαλμάτων. Ἄξια προσοχῆς εἶναι τὰ εὐθὺς κατόπιν λεγόμενα περὶ κτίσεως καὶ αὐξήσεως αὐτῆς ἀπὸ μικροῦ χωρίου εἰς πόλιν, τὰ περὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς, τῶν προκρίτων, τῶν ἀρχῶν, τῆς διοικήσεως, τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν ἱερέων, τῶν σχολείων, τῶν διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν, τῶν σχέσεων μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ Τούρκων, τῆς ψυχαγωγίας, τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων. Τὰ τελευταῖα εἶναι πολὺ συνοπτικά. Πολὺ ὅμως σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἐπόμενα κεφάλαια, τὰ ὅποια ἀναφέρονται πλεόν εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα. Αἱ πληροφορίες, τὰς ὁποίας παρέχει ὁ συγγραφεὺς, μαζί μὲ τὸ πλῆθος τῶν ὀνομάτων τῶν ἀγωνιστῶν καὶ τῶν ἐθνομαρτύρων, οἱ ὅποιοι ἔπεσαν ὑπὸ τὸ δολοφονικὸν ἐγχειρίδιον τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων, ἀποτελοῦσι πλουσίαν πηγὴν διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ μεγάλου τούτου ἐθνικοῦ ἀγῶνος ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ.

Ἄξιοσημείωτον εἶναι ὅτι, πρὶν ἀκόμη ἀρχίσῃ ἡ δρᾶσις τοῦ ἐν Ἀθήναις Μακεδονικοῦ Κομιτάτου, οἱ ἐντόπιοι, αἰσθανόμενοι τὸν ἐκ τῆς βουλγαρικῆς προπαγάνδας κίνδυνον, εἶχον προβῆ εἰς τὴν ὀργάνωσιν ἀμυντικοῦ σωματείου ὑπὸ τὸ ὄνομα μὲν «Φιλικὴ Ἑταιρεία», τὸ ψευδώνυμον δὲ «Φιλόπτωχος ἀδελφότης», τὸ ὁποῖον βραδύτερον πλείστας ὑπηρεσίας παρέσχεν εἰς τὰ κατὰ τῶν Βουλγάρων ἀγωνιζόμενα ἑλληνικὰ ἀνταρτικά σώματα, καταπληκτικὸν δὲ εἶναι τὸ πλῆθος τῶν ἀγωνιστῶν οὐ μόνον ἐντὸς τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ μικρότερα ἀκόμη χωρία τῆς περιοχῆς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δεικνύει τὸ ζωηρότατον ἑλληνικὸν αἷσθημα τῶν κατοίκων, μολονότι ἡ γλῶσσα, τὴν ὁποίαν ὠμίλου, δὲν ἦτο ἡ ἑλληνικὴ. Ὁ συγγραφεὺς δύναται νὰ εἶναι ὑπερήφανος, διότι ἀπέδειξεν ἡλίου φαινότερον ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἀποδείξῃ, τὴν συμβολὴν δηλονότι τῆς πατρίδος του εἰς τοὺς ἀπελευθερωτικούς ἀγῶνας.

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Τηλεμάχου Ἀγγέλου, Μεγάροβον καὶ Τύρνοβον τὰ δύο ἑλληνικὰ φρούρια τῆς πόλεως Μοναστηρίου καὶ φωλεὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας. Θεσσαλονίκη 1954. 8ον, σ. 39.

Ὁ συγγραφεὺς, καταγόμενος ἐκ Μεγαρόβου καὶ ἕγγονος τοῦ ἐθνομάρτυρος Μηνᾶ Βίστα, ζήσας ἐπὶ μακρὸν ἐν Ἀμερικῇ, παρέχει ἐν τῷ προλόγῳ ἐνδιαφερούσας πληροφορίες διὰ τὰς δύο κωμοπόλεις κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας, ἐκθέτων τὰς ἀναμνήσεις του ἀπὸ τῶν παιδικῶν του χρόνων καὶ παραθέτων κατάλογον ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν καὶ προσώπων, καταγομένων ἐξ αὐτῶν. Τὸ κύριον μέρος τοῦ ἔργου ἀφορᾷ εἰς τὴν κατὰ τὸ 1852 γενομένην, ὡς λέγει, ἀπόπειραν ἐπαναστάσεως κατὰ τῶν Τούρκων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ πάππου του. Ἐκ τῶν παρεχομένων πληροφοριῶν προκύπτει